



# Europos Pulsas

Jungiant bendruomenes, stiprinant Europą



Bendrai finansuoja  
Europos Sąjunga

Nr. 34

2025 m. birželis

## EUROPA KRYŽKELĖJE: ŽALIASIS KURSAS AR GEOPOLITINIS SAUGUMAS?

**Europos Sąjungai (ES) prieš akis – iššūkis: kaip subalansuoti klimatinės ambicijas ir gynybinį stiprėjimą, kuriuos suaktyvino karas Ukrainoje, energetinė priklausomybė ir globalios įtampos?**

### Klimatas – nacionalinio saugumo dalis

ES klimato komisaro pavaduotojas Wopke Hoekstra pabrėžia: „Mes gyvename pasaulyje, kuriame beveik precedento neturintis geopolitinis neramumas... jeigu reikia viešųjų pinigų, kad padėtų mūsų kompanijoms pereiti prie švarios energijos... tai sąžiningas ir geras sprendimas mūsų žmonių ir įmonių“.

UN klimato vadovo Simon Stiell nuomone, klimato katastrofos taps valstybės saugumo veiksniu – tai pateiktina kartu su gynybos išlaidų augimu. EU platina požiūrį, kad klimato krizė yra nacionalinio saugumo krizė.

### Be žaliųjų – sunkės karinis pasirengimas

ES Strateginis kompasas ir „Climate Change and Defence Roadmap“ tiksliai identifikavo klimato poveikį gynybos infrastruktūrai: oro bazei, energetiniam tiekimui ir kariuomenei riziką kelia ekstremalus reiškiniai, rekomenduojama kurti atsparesnes atsparumo sistemas, integruojant klimato ir energetinį saugumą į gynybos planų pagrindą.

### Gynybos išlaidos – žaliai ir tvirtai

Po konflikto Ukrainoje ES tapo akivaizdu, kad reikia tokių iniciatyvų kaip „Readiness 2030“ – Ursula von der Leyen siūlymas mobilizuoti iki 800 mlrd. Eur apimties planą, kad būtų sustiprintas gynybos atsparumas, nepriklausomai nuo JAV paramos svyravimų. Gynybos ir žaliojo kurso darba laikoma būtina – tik taip ES sustiprins savo geopolitinę autonomiją.

### Energetinis perėjimas po karo

„REPowerEU“ programa, palaista reaguojant į karo energijos krizes, sumažino dujų importą iš Rusijos nuo 45 proc. iki 15 proc. per dvejus metus, ir padėjo nukreipti investicijas į atsinaujinančius šaltinius bei energetinį saugumą. Tai rodo strateginį perėjimą – stiprinti žalią energetiką, kartu sumažinant geopolitinę priklausomybę nuo Kremlui prijauniančių tiekimų.

### Politinis valdymas: kompromisas ar atsilikimas?

„Financial Times“ rašo: „Europa turi sugalvoti, kurį pirmą užtikrinti – ekonomikos augimą, saugumą ar klimatą“, o autorius ragina permąstyti prioritetus: „Be ekonomikos augimo, Europai trūks pinigų tiek gynybai, tiek dekarbonizacijai.“

Taip gimsta dilema. ES gali leisti prioritetingas griausmingas investicijas – pvz., perplanavimą: dabar svarbiausia – nacionalinė gynyba, o vėliau – griežtesnės klimato taisyklės.

### Ar įmanomas derinys?

ES tyrimai ir strategijos orientuoti į klimato ir saugumo jung-

tį – nuo gynybos infrastruktūros reagavimo į anglies emitavimą iki sankcijų ir energetinės nepriklausomybės. Europos vadovai nesvarsto, ar rinktis – jų užduotis – derinti abu.

Pavyzdys – „Readiness 2030“ apjungia finansavimą gynybai ir technologijų modernizavimui; o „REPowerEU“ kartu mažina energetinę priklausomybę ir skatina žaliosios energetikos plėtrą.

Europa šiandien – tikrai kryžkelėje. Žaliasis kursas ir saugumo

o 2025 m. planuojamas dar didesnis augimas. Tačiau Lietuva aktyviai dalyvauja ir Europos žaliųjų fondų veikloje – ypač energetikos srityje. Lietuvoje diegiamos tokios programos kaip „Atsinaujinančios energetikos bendrijos“, vėjo parkų plėtra jūroje bei šilumos tinklų dekarbonizavimas, finansuojami ES sanglaudos ir klimato fondų lėšomis. Visgi politikai įspėja, kad: „Energetinis saugumas mums nėra vien klimato klausimas – tai išgyvenimo būtinybė“. Lietuva kartu su Estija ir Suomija siūlo glaudžiau susieti gynybos strategiją su energetikos politika, ypač regionuose

jaučia nuovargį, bet geopolitika neleidžia sustoti.“

Europa nebegali rinktis tarp klimato ir saugumo – abu yra esminiai jos ateičiai. Tai reikalauja naujos valdymo kultūros, atsakingo biudžeto planavimo ir partnerystės ne tik tarp valstybių, bet ir tarp sektorių – kariuomenės, energetikos, žemės ūkio ir pramonės. Tylus pasirinkimas jau vyksta: kai karas verčia pirkti daugiau ginklų, o planetos kaitra – mažinti išskastinio kuro naudojimą, Europa turi sugalvoti, kaip išlaikyti vertybinių stuburą, neprarandant geopolitinės tvirtybės.



**Ekologinio ūkininkavimo metodai, kurie bus naudojami reaguojant į strategiją „Nuo ūkio iki stalo“**  
By Smaack - Own work, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=49011975>

stiprinimas – ne konkurentai, o partneriai. Kompromiso kaina – laiko tempimas, nes kiekvienas atidėliojimas reiškia vieną – geresnę klimato parengtį, kitą – geresnę gynybą, bet reikalauja geresnio bendro strateginio valdymo, ko iš Europos dabar tikimasi labiausiai.

### Ar Europa spės viską?

Didėjantis karinis spaudimas Europoje verčia NATO ir ES ieškoti sinergijos. Nors NATO vadovybė nėra atsakinga už klimato politiką, tačiau partneriai pabrėžia būtinybę modernizuoti karinę infrastruktūrą atsižvelgiant į klimato rizikas: potvynius, ekstremalias karščio bangas, tiekimo grandinių sutrikimus. ES Gynybos agentūra (EDA) į savo 2023 m. ataskaitą pirmą kartą oficialiai įtraukė klimato veiksnius kaip operacinę grėsmę, ragindama kariuomenes didinti energetinį efektyvumą ir pereiti prie mažesnio iškastinio kuro vartojimo ten, kur tai taktiškai įmanoma. Kaip pažymima EDA dokumentuose: „Energetinis efektyvumas – ne tik ekonominė ar klimatinė vertybė, bet ir taktinis pranašumas“.

### Lietuva: tarp žaliosios krypties ir rytinio saugumo

Lietuva, kaip rytinis ES pasienis, patiria stiprų geopolitinį spaudimą, todėl pirmiausia investuoja į gynybą – 2024 m. gynybos biudžetas pasiekė rekordinį 3 proc. BVP,

šalia Kaliningrado ar Baltarusijos sienos, kur infrastruktūra gali tapti taikiniu.

### Ką mano verslas?

ES žaliasis kursas spaudžia pramonę ir transportą pereiti prie švaresnių sprendimų. Tačiau dėl didėjančių gynybos užsakymų ir tiekimo grandinių netikrumo, kai kurie verslo atstovai ragina laikinai sušvelninti klimato reikalavimus, kad būtų išlaikytas konkurencingumas. Tačiau ES Komisija laikosi pozicijos, kad „investicijos į gynybą ir klimatą neturi būti priešingos. Abu keliai padeda kurti atsparią ekonomiką“. Tiek žaliųjų, tiek centristinių partijų pozicijoje aišku: ilgalaikis saugumas neįmanomas be klimato stabilumo. Be to, klimato technologijos – baterijos, saulės moduliai, vandenilis – vis dažniau naudojami ir gynybos sektoriuje.

### Europos strategija: tvirta ar išskaidyta?

Artimiausi penkeri metai parodys, ar ES sugebės subalansuoti šiuos du ambicingus tikslus: gynybinę autonomiją ir klimato neutralumą iki 2050 m. Sprendimas gali būti ne „vienas arba kitas“, bet kartu arba nieko. Ir net politologai teigia, kad „klimato ir saugumo dilema iš esmės reikalauja politinės drąsos – reikia išlaikyti tempą ten, kur visuomenė

### Klimato ir gynybos sinergija

ES klimato komisaras Wopke Hoekstra pabrėžė, kad klimato kaita „keturgubai“ padidina konfliktų tikimybę dėl išteklių trūkumo. Jis atkreipė dėmesį, jog kariškiai vis dažniau aptinka, kaip sausros, potvyniai, miškų gaisrai ir karščio bangos trukdo operacijoms – poveikis jau juntamas JAV bazėse ar Irake. Taigi klimatas – ne pakištas politinis šūkis, o reali grėsmė gynybos infrastruktūrai.

### EDA ir Europos tipiniai gynybos sprendimai

Europos gynybos agentūra (EDA) ištyrė, kaip klimato kaita veikia karinę infrastruktūrą. Ataskaitoje nurodomos trys pagrindinės problemos: kritinės infrastruktūros pažeidžiamumas, klimato integracija į gynybos planus turėtų vykti per strateginę įtrauktį, būtina mažinti gynybos sektoriaus CO<sub>2</sub> pėdsaką. EDA taip pat inicijavo seminarus, plėtojančius žaliųjų sprendimų pritaikymą kariniuose kontekstuose.

### Lietuva: valstybė, kurioje klimatas ir karas susijungia

Lietuva rekonstruoja savo gynybinius pajėgumus – 2024 m. gynybos išlaidos pasiekė 2,7 proc. BVP, o 2025 m. planuojama dar didesnės. Bet klimato klausimas taip pat svarbus. Energetikos komisaro Andriaus Kubiliaus 2025 m. vizitas

Lietuvoje atkreipė dėmesį į Baltijos elektros sinchronizaciją, kaip žingsnį link energetinės nepriklausomybės nuo Rusijos. „Politico“ ir „Reuters“ naujienose Kubilius kalbėjo apie „gynybą ir energetiką kaip vieną“, ragindamas stiprinti gynybos gamybos grandines ES viduje. Jis tvirtino, kad „geriausia investicija į Europos saugumą – investicija į Ukrainos saugumą“.

### ES biudžetas: augimas, gynyba, klimatas

Buvęs Suomijos prezidentas Sauli Niinistö ragina, kad bent 20 proc. ES biudžeto turėtų skirti saugumą ir pasirengimą – taip atsižvelgtų į klimato sutrikimų ir karinės netvarumo grėsmę Ursula von der Leyen sutinka: be tvirtos saugumo architektūros klimato politika nebus įgyvendinama tvariai – šie du tikslai turi būti siejami, o ne priešinami.

FT komentatoriai pabrėžia: turėtų būti reikia laikinai atsisakyti klimatinės ambicijų, kad ekonomiškai sustiprėtų ir galėtų investuoti ir į gynybą, ir į žaliuosius sprendimus.

### Ar galima suderinti? Taip, bet tai reikalauja struktūrų pokyčių

ES įgyvendina kelis integruotus iniciatyvos planus: Strateginis kompasas (2022 m.) numato pasirengimą gynybai, su klimato integracija; „Climate and Defence Roadmap“ – konkrečius žingsnius klimato ir energetikos integravimui gynyboje; „Readiness 2030“ ir „REPowerEU“ programos - biudžeto planavimą, gynybos stiprinimą kartu su energetikos transformacija sukuriant vieningą strategiją.

### Naujas politinis naratyvas Europai

Europa nebeteri prabangos rinktis tarp žaliosios pertvarkos ir gynybos – abi kryptys turi būti siekiamos lygiagrečiai. Klimato sutrikimai jau trukdo gynybos bazėms, o karinis spaudimas verčia investuoti į technologinę ir energetinę nepriklausomybę.

### Europa neturi kito kelio – tik kartu į priekį

Europa šiandien negali sau leisti susipriešinimo tarp gynybos ir klimato politikos. Tai ne konkuruojančios kryptys, o du, vienas kitą stiprinantys, pamatai bendram saugumui, atsparumui ir ateities kokybei. Kiekvienas sprendimas – nuo vėjo jėgainės iki karininko uniformos, nuo ES biudžeto eilutės iki vietinio ūkininko traktoriaus – yra dalis didesnio paveiklo. Tad pasirinkimas iš tiesų labai aiškus: arba kursime Europą, kuri geba apsiginti ir kartu saugoti aplinką, arba iššvaistysime brangiausią resursą – laiką.

Šiandien reikalinga ne dilema, o drąsa. Ne atsisiraukimas, o integracija. Ne laukimas, kol taps aišku, bet veikimas, nes būtent šis kelias – derinti žaliąją pertvarką su gynybiniu atsparumu – yra vienintelis atsakingas kelias į tvarią, saugią ir gyvybingą Europą.

### „Europos Pulso“ informacija



# Kultūros ministerija skyrė beveik 300 tūkst. eurų M. K. Čiurlionio 150-mečio projektams



Minint Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 150-ąsias gimimo metines, Kultūros ministerija skyrė reikšmingą finansavimą projektams, kurie leis plačiau ir įvairiapusiškiau pažinti šio iškilaus menininko kūrybą bei asmenybę. Kultūros ministro įsakymu 20-čiai projektų, skirtų M. K. Čiurlionio jubiliejui paminėti, paskirstyta 278,4 tūkst. eurų. Šis finansavimas yra dalis Vyriausybės patvirtinto plataus M. K. Čiurlionio 150-ųjų gimimo metinių minėjimo nacionaliniu ir tarptautiniu mastu 2024–2026 metais veiklos plano.

„Mikalojus Konstantinas Čiurlionis yra viena ryškiausių ir įvairiapusiškiausių asmenybių ne tik Lietuvos, bet ir Europos meno istorijoje, todėl jo 150-osioms gimimo metinėms skiriame ypatingą dėmesį. Šie projektai – nuo solidžių leidinių ir tyrimų iki inovatyvių parodų, spektaklių ir edukacinių veiklų visoje Lietuvoje ir už jos ribų – leis mums visiems ne tik dar kartą prisiliesti prie genialaus kūrėjo palikimo, bet ir naujai jį atrasti bei įprasinti šiandienos kontekstuose. Labai svarbu, kad Čiurlionio kūrybos šviesa pasiektų ne tik sostinę, bet ir regionus“, – sako kultūros ministras Šarūnas Birutis.

Valstybei reikšmingų minėjimų ekspertų komisijos rekomendacijų pagrindu atrinkti projektai įvairiomis meninėmis ir edukacinėmis formomis ak-

tualizuos M. K. Čiurlionio metų reikšmę skirtingose Lietuvos vietovėse ir užsienyje. Siekiama, kad minėjimo renginiai ne tik primintų apie menininko indėlį į Lietuvos ir pasaulio kultūrą, bet ir skatintų visuomenę, ypač jaunąją kartą, giliau domėtis jo unikaliu palikimu.

Tarp finansuojamų iniciatyvų – Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejaus projektas „Paroda „Čiurlionis Vilniuje“: virtualios ir interaktyvios pažinimo aplinkos sukūrimas“, Kauno valstybinio lėlių teatro spektaklis „Čiurlionio svajos“, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos leidybiniai ir tyrimų projektai, susiję su M. K. Čiurlionio kūrinių, Lietuvos etnokosmologijos muziejaus veiklos, Varėnos rajono savivaldybės viešosios bibliotekos projektas „Papildyta realybė „Karalių pasaka“,

Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro projektas „HOMMAGE A ČIURLIONIS“. Taip pat finansuojami projektai, skirti Čiurlionio kūrybos sklaidai Sakartvele ir JAV, leidinys lengvai suprantama kalba, edukaciniai ciklai jaunimui ir daugelis kitų iniciatyvų Vilniuje, Kaune, Ukmergėje bei kituose miestuose.

Didžioji dalis šių projektų yra įtraukti į Vyriausybės patvirtintą M. K. Čiurlionio 150-ųjų gimimo metinių minėjimo programą, kurioje numatyta apie pusantro šimto įvairių veiklų, skirtų visapusiškai pristatyti menininko asmenybę, kūrybą ir jo gyvenimo istoriją laikmetį.

Daugiau informacijos apie M. K. Čiurlionio metų minėjimui skirtas iniciatyvas galima rasti oficialioje svetainėje <https://ciurlioniu150.lt/>.

## Gedulo ir vilties dieną įprasminantiems projektams – Kultūros ministerijos finansavimas

Kultūros ministerija, siekdama puoselėti istorinę atmintį, pilietiškumą ir užtikrinti prasmingą Lietuvos valstybingumui svarbių atmintinų datų minėjimą, skyrė finansavimą Gedulo ir vilties dienai skirtiems projektams. Kultūros ministro įsakymu 18-ai projektų įvairiose Lietuvos vietovėse paskirstyta 105,6 tūkst. eurų suma. Šios iniciatyvos padės įprasminėti Birželio 14-ąją – Gedulo ir vilties dieną.

„Birželio 14-oji – tai gili žaizda mūsų tautos istorijoje, primenantį apie brutalius sovietinio režimo nusikaltimus ir nepalaužiamą laisvės viltį. Šiandien, kai vėl susiduriame su agresija Europoje ir bandymais perrašyti istoriją, gyvosios atminties puoselėjimas yra kaip niekad svarbus, – sako kultūros ministras Šarūnas Birutis. – Finansuodami šiuos projektus siekiame ne tik pagerbti aukas ir tremtinių kančias, bet ir stiprinti visuomenės atsparumą, pilietinį sąmoningumą ir perduoti ateities kartoms

žinią apie sudėtingą mūsų praeitį bei laisvės kainą.“

Valstybei reikšmingų minėjimų ekspertų komisijos siūlymu finansuoti įvairių formatų projektai – nuo tradicinių minėjimų iki šiuolaikinių meninių interpretacijų ir edukacinių veiklų – padės aktualizuoti Birželio 14-osios istorinę reikšmę. Tarp finansuotų projektų – Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos pilietinė istorinės atminties akcija „Atminties neišstremsi“, Lietuvos etnografijos muziejaus tradicinis tremčių minėjimas prie jurtos-

žeminukės, Kauno IX forto muziejaus projektas „Birželio sodas 2025“, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos projektas „Istorinė atmintis byloja 2025“, Koncertinės įstaigos „Kauno santaka“ atminties renginys „Brangi šalie žaliųjų rūtų“, taip pat projektai Palangoje, Kazlų Rūdoje, Šilutėje, Gargžduose, Lazdijuose, Ariogaloje ir kitose Lietuvos vietovėse.

Šių projektų įgyvendinimas skatins visuomenės, ypač jaunimo, įsitraukimą į istorinės atminties puoselėjimą, stiprins tautos vienybę, pagarbą žmogaus teisėms ir laisvei.

1941 m. birželio 14 d. Sovietų sąjunga pradėjo brutalius masinius Lietuvos gyventojų trėmimus į Sibirą, sužalojusius daugybės žmonių likimus ir tapusius



vienu skaudžiausių tautos istorijos puslapių. Gedulo ir vilties diena skirta pagerbti ištremtųjų, kalintųjų ir kitaip nuo sovietinio režimo nukentėjusiųjų atmini-

mą, prisiminti jų kančias, aukas, bet kartu ir nepalaužtą viltį bei laisvės siekį.

Vytėnė Jurevičiūtė / BNS nuotrauka

## Prie pavojingiausių geležinkelio pervažų budės pareigūnai: primins, kaip saugiai kirsti bėgius

Birželio 10 d. pavojingiausiose šalies geležinkelio pervažose ir perėjose vyko prevencinė saugaus eismo akcija, kurią kasmet organizuoja LTG grupė kartu su Lietuvos policija. Jos metu policijos pareigūnai skatino vairuotojus ir pėsčiuosius laikytis Kelių eismo taisyklių, saugiai kirsti bėgius ir priminė apie to svarbą visų eismo dalyvių saugumui.

Socialinė-educacinė saugaus elgesio programa „Saugūs bėgiai“ vykdoma nuo 2021 m., ji skirta didinti visuomenės sąmoningumą ir mažinti nelaimingų atsitikimų riziką geležinkelio teritorijose.

### Ne bausti, o priminti

LTG grupės Saugos vadovo Martyno Čekanausko teigimu, šių metų programoje suplanuotos 4 prevencinės saugaus eismo akcijos pavojingiausiose

pervažose – tose, kuriose fiksuojami didžiausi eismo srautai.

Birželį įvyks pirmoji prevencijos kampanija, jos metu ketinama aplankyti 23 geležinkelio pervažas bei perėjas visoje Lietuvoje.

„Dažniausiai fiksuojami pažeidimai pervažose – pavojingas kelio ženklų ar šviesoforo signalų nepaisymas arba mėginimas kirsti bėgius neleistinose vietose. Infrastruktūros sauga

yra vienas svarbiausių LTG grupės prioritetų. Šių prevencinių veiksmų esmė – ne bausti, o draugiškai priminti apie atsakingo elgesio svarbą geležinkelio kelyje ir auginti visuomenės savimone, – kad ir kaip skubėtume kirsti pervažą, traukinys – visuomet greitesnis“, – sako M. Čekanauskas.

### Geresniam matomumui perdažys pabėgius

Be tradicinių prevencinių saugaus eismo akcijų, šių metų LTG grupės veiklos plane taip pat numatytos visuomenės informavimo bei edukacinės veiklos.

LTG taip pat kasmet inves-

tuoja į techninės saugos priemones, didinančias infrastruktūros saugumą: pervažose diegiamos automatinės signalizacijos, vaizdo stebėjimo sistemos, žymimos pavojingos zonos, statomi dviejų lygių susikirtimai – tiltai ir viadukai.

Papildomai planuojama 24 rizikingiausias pervažas ir perėjas paženklinėti informaciniais ženklais bei vykdyti pabėgių dažymo darbus – tai gerins matomumą ir padės atkreipti dėmesį į pavojingas vietas.

Be to, rengiama speciali techninių sprendimų programa, kuria siekiama įdiegti priemones, užkardančias neteisėtą geležinkelio kirtimą. Pirmenybė

bus teikiama 5 rizikingiausioms stotims, kur planuojamos papildomos saugos priemonės.

„Esame dėkingi mūsų partneriams, kurie prisideda prie „Saugių bėgių“ iniciatyvos įgyvendinimo: Lietuvos policijai, Susisiekimo ministerijai, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai bei Lietuvos transporto saugos administracijai, – sako M. Čekanauskas. – Nors numatytas informavimo, prevencijos ir švietimo veiklas vykdomė nuolat, prioritetas teikiamas geležinkelių kaimynystėje gyvenančioms bendruomenėms.“

Daugiau informacijos apie saugą geležinkelio kelyje: <http://www.saugusbegiai.lt>

## Saremos ir Ruhnu salos atliks lemiamą vaidmenį Baltijos energijos centro iniciatyvoje

Saremos ir Ruhnu salos ketina tapti neatsiejamomis transformuojančio energijos centro dalimis, pirmaujančiomis regione perėjime prie atsinaujinančios energijos. Iniciatyva, siekianti sukurti salą, orientuotą į atsinaujinančią energiją, tikisi sujungti elektros tinklus, apimančius Švediją, Latviją, Suomiją ir Estiją, atkartojant modelį, matomą Bornholmo saloje pietinėje Baltijos jūros dalyje.

Šio ambicingo projekto širdyje yra įsipareigojimas jūrinio vėjo energijai, kuri įsivaizduojama kaip postūmis pastoviam žaliai elektros gamybos vystymuisi. Pasitelkus jūrinio vėjo galimy-

bes, regionas siekia pritraukti daug energijos reikalaujančias investicijas ir greitai virsti technologijų demonstravimo vieta. Pastebėtina, kad tikimasi, jog atsinaujinančios energijos ga-

myba viršys vietinį suvartojimą, pabrėžiant regiono potencialą tapti švarios energijos eksportuotoju.

Saremos ir Ruhnu salų strateginis derinimas su iniciatyvos „30 iki 2030“ (Clean energy for EU islands secretariat) tikslais dar labiau pabrėžia jų esminį vaidmenį plėtojant atsinaujinančios energijos darbotvarkę. Ši iniciatyva, vadovaujama ES salų sekretoriato, siekia įgalinti 30 salų ir

salynų visoje Europoje ir iki 2030 m. pasiekti visišką energetinę nepriklausomybę naudojant 100 proc. atsinaujinančius energijos šaltinius.

Turėdamos ES salų sekretoriato paramą, Saremos ir Ruhnu salos leidžiasi į transformuojančią kelionę link energetinės nepriklausomybės. Sekretoriatas yra pasirengęs suteikti techninę ir organizacinę pagalbą, padėdamas šioms saloms rengti ir įgy-

vendinti tvirtus dekarbonizacijos planus, kad būtų pasiekti užsibrėžti tikslai. Būdamas atsinaujinančios energijos kraštovaizdžio pradininkės, Saremos ir Ruhnu salos yra pasirengusios įkvėpti ir paskatinti panašias iniciatyvas visoje Europoje.

Daugiau informacijos: <https://clean-energy-islands.ec.europa.eu/news/saaremaa-and-ruhnu-islands-play-pivotal-role-baltic-energy-hub-initiative>



# 2025 m. Europos semestro pavasario paketas: gairės ES konkurencingumui stiprinti

2025 m. Europos semestro pavasario paketas analizuoja pagrindinius ekonominius ir socialinius iššūkius visoje ES ir pateikia politines rekomendacijas valstybėms narėms, siekiant sustiprinti konkurencingumą, klestėjimą ir atsparumą. Šiuo tikslu dokumente pateikiamos valstybių narių specifinės rekomendacijos (VSR), taip pat skatinamos reformos ir investicijos, suderintos su šiais ES prioritetais.

Šios politinės gairės pateikiamos itin nestabilioje prekybos ir saugumo aplinkoje. Jos glaudžiai susijusios su Konkurencingumo kompasu – penkerių metų Europos Komisijos veiksmų planu, skirtu ES atsparumui ir pasaulinei pozicijai stiprinti. Šis paketas taip pat žymi pirmąjį ES valstybių pažangos vertinimą pagal naujai peržiūrėtą ekonominio valdymo sistemą ir jų vidutinės trukmės fiskalinių-struktūrinių planų įgyvendinimą.

Atsižvelgiant į augančius saugumo iššūkius, pirmą kartą taikoma ir nacionalinė išimtis pagal Stabilumo ir augimo paktą (angl. National Escape Clause – NEC). Jos tikslas – palengvinti perėjimą prie didesnių gynybos išlaidų, kartu užtikrinant fiskalinį tvarumą.

### Tikslinės rekomendacijos valstybėms narėms

2025 m. šalių ataskaitose įvertinama kiekvienos valstybės narės ekonominė, užimtumo ir socialinė raida, vadovaujantis Konkurencingumo kompasu. Valstybės raginamos stiprinti konkurencingumą mažinant inovacijų atotrūkį, spartinant dekarbonizaciją pagal Pramonės švarios energijos susitarimą, mažinant priklausomybes, didinant saugumą ir atsparumą – įskaitant gynybos pajėgumų stiprinimą – bei skatinant gebėjimus ir kokybišką užimtumą, išlaikant socialinį teisingumą.

Siekiant skatinti konkurencingumą visose srityse, Konku-

rencingumo kompasas išskiria penkis horizontalius veiksmus, kurie taip pat atspindi kiekvienos valstybės specifinėse rekomendacijose.

Šių metų šalių ataskaitose taip pat vertinama Atkūrimo ir atsparumo planų (AAP) bei Sanglaudos politikos programų įgyvendinimo pažanga. Kadangi AAP priemonė baigiasi 2026 m., būtinas spartus ir tikslingas įgyvendinimas – daugumai valstybių reikia paspartinti pažangą. Kartu Komisija paskelbė komunikatą apie AAP baigiamąjį etapą, kuriame pateikia valstybių narių gairių dėl sklandaus užbaigimo. Taip pat siekiama paspartinti Sanglaudos politikos įgyvendinimą, dėmesį sutelkiant į strateginius prioritetus po vidurio laikotarpio peržiūros. Remiantis ES politikos tikslais, šių metų VSR pateikia kiekvienai šaliai pritaikytas rekomendacijas, atspindinčias veiksmų mastą ir skubumą trijose pagrindinėse srityse:

1. Fiskalinė politika (įskaitant mokesčių sistemos ir viešųjų išlaidų reformą),
2. AAP ir sanglaudos programų įgyvendinimas,
3. Struktūriniai iššūkiai, susiję su konkurencingumu.

### Fiskalinio tvarumo stiprinimas

2025 m. pavasario paketas užbaigia pirmuosius visus makroekonominės stebėsenos metus pagal peržiūrėtą valdymo sistemą. Vertinamas valstybių pažangos lygis įgyvendinant pernai ru-



denį pateiktus vidutinės trukmės fiskalinius-struktūrinius planus. Komisija vertina atitikimą, lygindama planuojamą grynųjų išlaidų augimą su Tarybos nustatytomis ribomis ar nacionaliniais planais.

Šių metų paketas pabrėžia sistemos lankstumą reaguoti į nenumatytus iššūkius. Pagal planą „ReArm Europe“ / „Readiness 2030“, Komisija siūlė aktyvuoti nacionalinę išimtį, leidžiančią laikinai viršyti grynųjų išlaidų augimo ribas gynybos išlaidoms didinti.

15 valstybių narių (Belgija, Bulgarija, Kroatija, Čekija, Danija, Estija, Suomija, Graikija, Vengrija, Latvija, Lietuva, Lenkija, Portugalija, Slovakija, Slovėnija) paprašė taikyti šią išimtį. Komisija šiandien pasiūlė Tarybai priimti atitinkamas rekomendacijas.

### Fiskalinė priežiūra

Dėl perteklinio deficito procedūros (EDP) šalių:

- Prancūzijai, Italijai, Vengrijai, Maltai, Lenkijai ir Slovakijai šiuo etapu nereikia imtis papildomų veiksmų.

- Belgijai, pateikus planą, siūloma nauja korekcinė kryptis (laukiama Tarybos sprendimo). Prognozuojamas grynųjų išlaidų augimas 2025 m. viršija rekomendaciją, tačiau vis dar laikosi nacionalinės išimties ribų.

- Rumunijos grynųjų išlaidų augimas gerokai viršija leistiną ribą, o jos deficitas kelia aiškią riziką – rekomenduojama Tarybai priimti sprendimą, kad veiksmų nepakanka.

### Iš 18 vertintų šalių:

- 12 (Austrija, Bulgarija, Kroatija, Čekija, Danija, Estija, Suomija, Graikija, Latvija, Lietuva, Slovėnija, Švedija) laikosi leistino išlaidų augimo.
- Portugalija ir Ispanija – „iš esmės laikosi“.
- Kipras, Airija, Liuksemburgas ir Nyderlandai – nustatyta nukrypimo rizika.

Pagal ES sutarties 126(3) straipsnį Komisija taip pat pateikė ataskaitą apie biudžeto deficito kriterijų atitiktį Austrijoje, Suomijoje, Latvijoje ir Ispanijoje. Rekomenduojama pradėti naują perteklinio deficito procedūrą Austrijai.

### Makroekonominių disbalansų vertinimas

Komisija išnagrinėjo 10 valstybių pagal Įspėjimo mechanizmo ataskaitą:

- Estijoje – disbalansų nenustatyta.
- Kipras perklasifikuotas kaip neturintis disbalansų.
- Vokietija – taip pat laikoma neturinčia disbalansų dėl mažėjančio einamosios sąskaitos pertekliaus.

- Vengrija, Graikija, Italija, Nyderlandai, Slovakija, Švedija – vis dar patiria disbalansus.

- Rumunija – patiria perteklinius disbalansus dėl augančių deficitų ir silpnėjančio konkurencingumo.

### Užimtumo gairės ir socialinės konvergencijos iššūkiai

2025 m. Komisija siūlo atnaujintas užimtumo politikos gaires, grindžiamas 2024 m. gruodį priimtomis Užimtumo gairėmis, orientuotomis į darbo rinkų įtrauktį ir gebėjimų ugdymą.

Pagal Socialinės konvergencijos sistemą, kuri dabar yra ES ekonominio valdymo dalis, atlikta dviejų etapų analizė. Pirmojo etapo rezultatai pateikti 2025 m. Bendroje užimtumo ataskaitoje, o antrojo – balandį, giliau nagrinėta 10 šalių: Bulgarija, Kroatija, Estija, Graikija, Vengrija, Italija, Lietuva, Liuksemburgas, Rumunija ir Ispanija.

Trys šalys – Graikija, Italija ir Rumunija – identifikuotos kaip patiriančios reikšmingų kliūčių aukštyn socialinei konvergencijai, net jei yra pradėtos atitinkamos reformos.

Daugiau informacijos: [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip\\_25\\_1388](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1388)

# 2026 m. ES biudžetas: svarbus finansavimas ES prioritetams nestabilumo laikotarpiu

Šiandien Europos Komisija pateikė pasiūlymą, kuriuo 2026 m. ES biudžeto dydis siekia 193,26 mlrd. eurų, papildomai numatant apie 105,32 mlrd. eurų išmokų pagal „NextGenerationEU“ programą. Remdamasis vidurio laikotarpio Daugiametės finansinės programos (DFP) peržiūra, šis biudžeto projektas skirtas remti strateginius tikslus, įskaitant:

- paramą Ukrainai,
- konkurencingumo skatinimą,
- migracijos valdymą,
- saugumą ir gynybą,
- strategines investicijas,
- žaliąją ir skaitmeninę pertvarką.

Šis pasiūlymas pateiktas po šis pasiūlymas pateiktas po netikėtų 2021–2027 m. DFP laikotarpio įvykių: pasaulinės pandemijos, energetikos krizės, infliacijos

šiuolio, karo sugrįžimo į Europą ir augančių geopolitinių įtampų.

Nors ES biudžetas pasirodė lankstus sprendžiant naujus iššūkius, išryškėjo ir jo ribotumai. Todėl buvo būtina atlikti vidurio laikotarpio peržiūrą, siekiant reaguoti į neatidėliotinus poreikius – ypač susijusius su Ukraina, migracija, krize Artimuosiuose Rytuose ir kitais klausimais. Peržiūra taip pat užtikrino pakankamą finansavimą tokioms sritims kaip

žaliasis ir skaitmeninis perėjimas bei ekonomikos gaivinimas po COVID-19 pandemijos.

### Biudžeto projektas 2026 m.

Biudžeto projekte toliau numatomas stabilus ir prognozuojamas finansavimas Ukrainai per Ukrainos priemonę (Ukraine Facility), padidintas finansavimas saugumui, gynybai, prieglobsčiui ir migracijai, papildomas finansavimas pagal Sanglaudos politikos vidurio laikotarpio peržiūrą. Tai suteikia valstybėms narėms galimybę iš naujo nukreipti sanglaudos lėšas į naujus prioritetus: konkurencingumą, gynybą, prieinamą būstą, atsparumą vandens

ištekliais ir energetinį perėjimą. Iš viso: 193 262 mln. EUR. 2026 m. metinį ES biudžetą privalės formaliai patvirtinti Biudžetinė valdžia iki metų pabaigos.

2026 m. ES biudžeto projekte numatytos išlaidos pagal ilgalaikio biudžeto viršutines ribas ir finansuojamos iš nuosavų išteklių. Jos papildomos „NextGenerationEU“ išlaidomis, finansuojamos skolinantis rinkose. Kiekvienai programai nurodomos dvi sumos:

- Įsipareigojimai – suma, kurią galima sutarti konkrečiais metais (pvz., sutartimis),
- Mokėjimai – faktiškai išmokami pinigai.

„NextGenerationEU“ – iki 807 mlrd. EUR vertės priemonė (esamomis kainomis), skirta sušvelninti COVID-19 padarinius ir padaryti ES žalesnę, skaitmenišką ir atsparesnę. Jos pagrindas – Atkūrimo ir atsparumo priemonė (RRF), per kurią skiriamos dotacijos ir paskolos reformoms ir investicijoms ES valstybėse narėse.

„NextGenerationEU“ įsipareigojimai turėjo būti sudaryti iki 2023 m. pabaigos, o su skolomis susiję mokėjimai tęsis iki 2026 m. pabaigos.

Daugiau informacijos skaitykite: [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip\\_25\\_1396](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1396)

# Bulgarija atitinka kriterijus prisijungti prie euro zonos 2026 m. sausio 1 d.

Šiandien Europos Komisija paskelbė, kad Bulgarija yra pasirengusi įsivesti eurą nuo 2026 m. sausio 1 d. – tai svarbus etapas, kuris padarytų ją dvidešimt pirmąją euro zonos narę. Šis vertinimas pateiktas 2025 m. Konvergencijos ataskaitoje, parengtoje Bulgarijos valdžios institucijų prašymu, ir žymi itin svarbų bei istorinį žingsnį Bulgarijos kelyje euro įvedimo link.

Ataskaitoje nurodoma, kad Bulgarija atitinka keturis nominalios konvergencijos kriterijus, kurie užtikrina, kad šalis yra ekonomiškai pasirengusi priimti eurą. Taip pat nustatyta, kad šalies teisės aktai yra suderinami su Europos Sąjungos sutartimi bei Europos centrinių bankų

sistemos ir Europos centrinio banko (ECB) statutu. Be to, Komisijos vertinime atsižvelgiama į papildomus ekonominės integracijos ir konvergencijos veiksmus, tokius kaip mokėjimų balanso dinamika bei prekių, darbo ir finansų rinkų integracija. Ši vertinimą papildė šiandien taip

pat paskelbta ECB Konvergencijos ataskaita.

### Ursula von der Leyen:

„Euras – tai apčiuopiamas Europos stiprybės ir vienybės simbolis. Šiandien Bulgarija priartėjo prie jo kaip savo valiutos. Euras sustiprins Bulgarijos ekonomiką – daugiau prekybos su euro zonos partneriais, daugiau užsienio investicijų, geresnė prieiga prie finansavimo, kokybiškesni darbai ir realios pajamos. O Bulgarija turės teisėtą vietą

priimant sprendimus euro zonos centre. Sveikinimai, Bulgarija!“

### Kiti žingsniai

Atsižvelgdama į šį vertinimą, Komisija priėmė pasiūlymus dėl: Tarybos sprendimo, Tarybos reglamento dėl euro įvedimo Bulgarijoje nuo 2026 m. sausio 1 d.

Galutinį sprendimą priims ES Taryba, remdamasi diskusijomis Euro grupėje ir Europos Vadovų Taryboje, įvertinus Europos Parlamento ir ECB nuomones.

### Kontekstas

Europos Komisijos rengiama Konvergencijos ataskaita yra pagrindas sprendimui, ar valstybė narė atitinka kriterijus įsivesti eurą. Ši ataskaita skelbiama kartu su ECB Konvergencijos ataskaita. Konvergencijos ataskaitos įpras-tai skelbiamos kas dvejus metus arba atsakius į valstybės narės prašymą, jei ji siekia tapti euro zonos nare. Bulgarija tokį prašymą pateikė 2025 m. vasarį, siekdama įsivesti eurą nuo 2026 m. Europos Komisijos spaudos centras



# ES salos ir Sanglaudos politika: atokiai, bet ne atskirai

Kaip Europos Sąjunga remia salas – nuo Kretos iki Kanarų ir nuo Kipro iki Reunjono?

Europos Sąjungoje yra daugybė salų, kurios skiriasi savo geografinėmis, socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis. Nors jos dažnai atsiduria periferijoje – tiek žemėlapiuose, tiek politinėse diskusijose – Sanglaudos politika joms skiria ypatingą dėmesį.

Salų bendruomenės susiduria su unikalėmis problemomis: izoliacija, ribotas susisiekiimas, mažesnės rinkos, didesnės paslaugų teikimo išlaidos. Todėl ES skiria tikslinę paramą, kad šios teritorijos nebūtų paliktos nuošalyje.

Salos tampa gyvais eksperimentais, kur testuojamos inovacijos, kurios vėliau taikomos žemyne.

Salos – tai ne tik poilsio kryptys. Tai Europos sienos, laboratorijos ir kultūrinės tapatybės saugotojos. Sanglaudos politika



Playa de Torviscas paplūdimio Kosta Adechėje, Tenerifėje, Ispanijoje, vaizdas iš oro, CC BY 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=80678745>

## Trys salų grupės – skirtingi poreikiai

### 1. Nepriklausomos salų valstybės

Kipras – vienintelė salų valstybė ES, turinti visavertę valstybės narės struktūrą. Dėl geopolitinės padėties (padalijimo tarp graikų ir turkų) Kipras gauna paramą ne tik infrastruktūrai, bet ir taikos, bendruomenių bendradarbiavimo programoms.

### 2. Salos, priklausančios valstybės narėms

Pavyzdžiai: Krk (Kroatija), Kreta (Graikija), Maljorka (Ispanija). Šios salos dažnai populiarios turizmui, bet taip pat kenčia nuo sezoninio užimtumo, depoliacijos ir išaugusių prekių tiekimo sąnaudų. ES fondai padeda finansuoti transporto jungtis, viešąjį transportą, švarios energijos projektus, netgi salų skaitmeninimą.

### 3. Atokiausieji regionai (Outermost Regions)

Prancūzijos Gvadelupa, Reunjonas ar Ispanijos Kanarų salos yra tūkstančius kilometrų nutolusios nuo Europos žemyno, tačiau jos yra neatskiriama ES dalis. Čia galioja ES teisės, bet jos taikoma su išimtimis (pvz., PVM, žemės ūkio politika).

Šios teritorijos gauna papildomą paramą per konkrečius mechanizmus, pvz., specialius regioninius veiksmų planus, kurie derinami su nacionalinėmis vyriausybėmis.

## Ką realiai daro ES?

Kelių ir uostų modernizavimas, tvarus turizmas ir vietos verslų rėmimas, žalias perėjimas: atsinaujinanti energija salose, skaitmeninimas ir švietimo prieinamumas. Programos kaip „Interreg“, REACT-EU, ir Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) remia konkrečius projektus – pvz., vėjo jėgaines Kanaruose, saulės elektrines Maljorkoje ar zero-emission transportą Kipre.

## ES salų ateitis: nepriklausomos, bet susietos

Europos Komisija paskelbė, kad iki 2030 metų bent 30 ES salų turi tapti energetiškai nepriklausomos. Tai ne tik technologinis tikslas – tai strateginis siekis.

rodo, kad net pačios atokiausios vietos yra neatsiejama Europos dalis, kuriai skiriamas dėmesys, parama ir lygios galimybės.

## Kanarų salos (atokiausia ES teritorija)

### Saulės ir vėjo energetikos plėtra:

Nuo 2016 m. iki 2022 m. vėjo energija augo net 81 proc. iš bendros atsinaujinančios energetikos portfelio; 2021 m. ERPF investuota ~20 mln. Eur į 65 saulės elektrines (~255 MW pajėgumas). PLOCAN platforma: Gran Kanarijoje įkurta jūrinių technologijų platforma – čia testuojama pavyzdinė 5 MW jūrinio vėjo turbina (pirmoji Ispanijoje) ir bandomos jūrinės saulės elektrinės – finansuojama ES fondų.

### Madeira (Portugalija)

### Atominės energetikos integracija:

2022 m. atsinaujinančių šaltinių dalis pasiekė 40 proc. Planuojama vėjo-šviesos energijos integracija su baterijomis ir vandens akumuliacija; investicijos remiamos per Europos regioninio vystymo ir Atkūrimo planus.

### Azorų salos (Portugalija)

### Geoterminė ir hidroelektrinė energija:

Geoterminė generacija – 21,5 proc, hidro – 4,9 proc. bendro elektroenergetikos. Sprendžiamas iššūkis – elektros tinklų prijungimas ir akumuliatorių plėtra.

## Internacionalinė iniciatyva NESOI – visoms ES saloms

„New energy Solutions Optimised for Islands“ (NESOI) – H2020 programa, skirta remti strateginius projektus: 10 mln. Eur biudžetas, 60 atrinktų projektų (2021–2023). Tikslas – pritraukti >100 mln. Eur investicijų į salų atsinaujinančią energetiką.

## „Clean Energy for EU Islands Secretariat“

30 „žaliųjų salų“ iki 2030 m.: Parama 30 salų grupių – tarp jų Saaremaa, Ruhnu (Estija), Balearų ark., Korfu, Lesbo ir kt. – kuriuos lydės techninė ir organizacinė pagalba ruošiant ir įgyvendinant dekarbonizacijos strategijas.

## Išmanūs regionai: kaip saugomas atogrąžų rojus – Petite Terre, Gvadelupa

Su savo gražiais paplūdimiais ir kraštovaizdžiais Petite Terre gamtos rezervatas Gvadelupoje traukia turistus, tačiau turizmas, kartu su klimato kaita, kelia grėsmę šios teritorijos ekosistemoms. Europos Sąjungos lėšomis finansuotas projektas ištyrė šių grėsmių poveikį ir ėmėsi priemonių apsaugoti jūrinę aplinką, roplius, šikšnosparnius ir paukščius, taip pat sumažinti žiurkių poveikį. Rezervato valdymui buvo įsigytas motorinis laivas.

„Tai ne vien tik blogos naujienos; laimei, turime mažųjų kirlikų pavyzdį. Ne tik pavyko padidinti ar bent jau stabilizuoti porų, kasmet perinčių čia, skaičių, bet, svarbiausia, įrengus perėjimo platformas, kasmet sulaukiame dešimčių jauniklių“, – Anthony Levesque, ornitologas.

Buvo atlikti tyrimai, siekiant įvertinti jūrinės aplinkos ir jūros žolių būklę. 2022 m. numatyta atlikti jūrinių biocenozų (organizmų bendrijų) kartografavimą. Nustatius elkhorn koralų koloniją, buvo atliktas išsamesnis tyrimas siekiant išanalizuoti klimato kaitos ir turizmo poveikį šiam kora-

ba (ONF). Rezervato plotas – 990 hektarų, iš jų 842 ha – jūra, o 148 ha – sausuma. Sausumos dalį sudaro dvi negyvenamos salos: Terre de Bas (117 ha) ir Terre de Haut (31 ha) – pastaroji yra svarbi migruojančių paukščių perėjimo vieta ir uždarą lankytojams. Nepaisant nedidelio ploto, čia aptinkami įvairūs ekosistemų tipai: druskos lygumos, lagūna, koraliniai rifai, jūros žolės ir sausas miškas. Petite Terre galima pasiekti tik valtimi. Inkaravimas draudžiamas, siekiant apsaugoti koralus, tačiau įrengti specialūs švartavimosi plūdurai. Plaukioti lagūnos dalyje draudžiama, kad koralai galėtų atsigaivinti po žalos, padarytos nardančiųjų pelekų, trypimo ir kremų su filtrais. Panašios taisyklės taikomos ir jūros žolių buveinėms, kurios yra svarbios žuvų jauniklių ugdymui ir vėžlių maitinimuisi.

## Investicijos ir ES parama

Projekto „Petite Terre ekosistemos apsauga Gvadelupoje“ bendra investicijų suma – 553 260 EUR, iš kurių 391 708 EUR skyrė Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), per Gvadelupos regiono veiksmų programą 2014–2020 m. laikotarpiui. Projektas priklauso ES prioritetui „Aplinkos apsauga ir išteklių efektyvumas“.



Tiomax80 – San Migelis, Azorai, CC BY 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=128834546>

lui. Buvo sudaryti smulkių roplių ir šikšnosparnių sąrašai, taip pat atliktas juodųjų žiurkių genetinis tyrimas, kad būtų galima įgyvendinti žiurkių populiacijos kontrolės priemones. Nustatyti poveikio paukščiams vertinimo rodikliai.

## Nykstantys ropliai

Buvo imtasi priemonių apsaugoti driežus skinkus nuo žiurkių, o ypač kritiškai nykstančias Mažųjų Antilų iguanas, kurių apie trečdalis pasaulinės populiacijos gyvena būtent Petite Terre. Stebėjimui naudotas gaudymo-pažymėjimo-paleidimo metodas – gyvūnai sugaunami, saugiai pažymimi ir paleidžiami; vėliau vėl sugaunami ir registruojama, kiek yra pažymėtų ir naujų individų, kad būtų galima įvertinti populiacijos dydį. 2021 m. buvo sugauta ir paleista 574 iguanos. Daugumos iš 165 paukščių rūšių rezervate skaičius mažėja. Siekiant sustabdyti šią tendenciją, buvo stebimos perinčios, migruojančios ir žiemojančios tilvikų, vandens paukščių ir tropinių paukščių rūšys, o daugiausia dėmesio skirta mažajam kirlikui.

## Įvairovė mažame plote

Petite Terre rezervatas buvo įkurtas 1998 m., o nuo 2002 m. jį kartu valdo Titė asociacija ir Prancūzijos nacionalinė miškų tarny-

ba (ONF). Rezervato plotas – 990 hektarų, iš jų 842 ha – jūra, o 148 ha – sausuma. Sausumos dalį sudaro dvi negyvenamos salos: Terre de Bas (117 ha) ir Terre de Haut (31 ha) – pastaroji yra svarbi migruojančių paukščių perėjimo vieta ir uždarą lankytojams. Nepaisant nedidelio ploto, čia aptinkami įvairūs ekosistemų tipai: druskos lygumos, lagūna, koraliniai rifai, jūros žolės ir sausas miškas. Petite Terre galima pasiekti tik valtimi. Inkaravimas draudžiamas, siekiant apsaugoti koralus, tačiau įrengti specialūs švartavimosi plūdurai. Plaukioti lagūnos dalyje draudžiama, kad koralai galėtų atsigaivinti po žalos, padarytos nardančiųjų pelekų, trypimo ir kremų su filtrais. Panašios taisyklės taikomos ir jūros žolių buveinėms, kurios yra svarbios žuvų jauniklių ugdymui ir vėžlių maitinimuisi.

## „Švelniai aitrus vištienos troškiny su karibietišku charakteriu“

### Ingredientai (4 asmenims):

- 1 kg vištienos (šlaunelės arba gabaliukai su kaulu)
- 2 šaukštai prieskonių mišinio „Colombo“ (arba kari + kalendra + kuminas + kurkuma)
- 1 svogūnas (smulkintas)
- 3 česnakų skiltelės
- 2 bulvės
- 1 mažas baklažanas
- 1 morka
- 200 ml kokosų pieno
- 1 šaukštas acto arba laimo sulčių
- 1 šaukštelis aitriosios paprikos (pagal skonį)
- Druska, pipirai
- Aliejaus kepiniai
- (nebūtina, bet dažnai dedama: šiek tiek prinokusių bananų arba moliūgo)

### Gaminimas:

1. Marinuok vištieną: Sumaišyk mėsą su „Colombo“ prieskoniais, česnakų, actu/laimo sultimis, druska ir pipirais. Palik šaldytuve bent valandai (geriausia – per naktį).

### 2. Apskrudink:

Dideliame puode ar keptuvėje su aliejumi apkepink vištieną iki auksinės spalvos. Išimk ir atidėk į šalį.

### 3. Troškink:

Į tą patį puodą suberk svogūną, daržoves (bulvę, baklažaną, morką) ir trumpai pakepink. Sudėk vištieną atgal, supilk kokosų pieną ir šiek tiek vandens, kad apsemtų. Troškink ant silpnos ugnies apie 40–50 minučių, kol mėsa taps minkšta.

### 4. Paragauk:

Prieš patiekiant paragauk, ar netrūksta prieskonių ar druskos. Patiekama su baltaisiais ryžiais, o Gvadelupoje – dažnai ir su keptu plantanu ar duonos paplotėliu.

Mažas patarimas: Jei neturi „Colombo“ mišinio, gali pasigaminti pats: sumaišyk karį (1 v. š.) + maltą kalendrą + maltą kuminą + maltą cinamoną + žiupsnį aitriosios paprikos + kurkumos.

„Accras de morue“ – sūrūs menkės paplotėliai, kepti aliejuje – dažnai patiekiami kaip užkandis su aitriu čili padažu. Gatvės maisto karaliaus.

„Sorbet coco“ (kokosų šerbetas) – gaminamas rankomis tiesiai paplūdimyje, iš šviežių kokosų, cukranendrių cukraus ir laimo sulčių. Gaivina ir širdį, ir sielą.

## „Europos Pulso“ informacija



Gvadelupa, La Soufrière ugnikalnio krateris, Guilhem Pouxviel – Nuosavybės teise paremtas darbas, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=78502183>

Leidėjas: Linale s.r.o, redaktorė Lineta Žalaitė, [www.europospulsas.lt](http://www.europospulsas.lt), [info@europospulsas.lt](mailto:info@europospulsas.lt), išeina kas savaitę.

Už visą turinį „Europos pulse“ atsakingi tik autoriai ir jų nuomonės nebūtinai atspindi Europos Sąjungos poziciją. Europos Sąjunga negali būti už jas atsakinga.